

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ

Інститут економіки та менеджменту

Кафедра менеджменту і адміністрування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор інституту економіки та менеджменту

Дзюба О.Г.
(підпис)
«28» 09 2020 року

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА

Перший (бакалаврський) рівень
(рівень вищої освіти)

галузь знань	07 - Управління та адміністрування
спеціальність	073- Менеджмент
спеціалізація	_____
вид дисципліни	обов'язкова

Івано-Франківськ-2020

Робоча програма дисципліни «Управління ризиками» для студентів, що навчаються за спеціальністю «Менеджмент» на здобуття ступеня бакалавра

Розробник:
доц. кафедри менеджменту і адміністрування

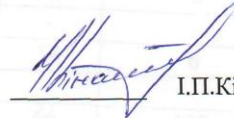

Л.І.Ріщук

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри менеджменту і адміністрування
Протокол від «01» 08 2020 року № 1

Завідувач кафедри менеджменту і адміністрування
д.е.н., професор

А.С.Полянська

Гарант освітньої програми
д.е.н., професор

І.П.Кінаш

Кількість кредитів ЄСТS	4	4	4	4
Кількість модулів	2	2	2	2
Акредитована кількість годин	120	120	120	120
Викладання курсової роботи	66	108	66	108
викладацькі контрольні				
опрацювання матеріалу	16	48	16	48
опрацювання матеріалу, вилученого на самостійне вивчення	20	20	20	20
підготовка до практичних занять та контрольних завдань	20	20	20	20
підготовка до семінару	10	10	10	10
Форма семестрового контролю	екзамени		екзамени	

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ресурс годин на вивчення дисципліни «Управління ризиками» згідно з чинним РНП, розподіл по семестрах і видах навчальної роботи для різних форм навчання подано в таблиці 1.

Таблиця 1 – Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни «Управління ризиками»

Найменування показників	Всього		Розподіл по семестрах	
			Семестр 7	
	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)
Кількість кредитів ECTS	4	4	4	4
Кількість модулів	2	2	2	2
Загальний обсяг часу, год	120	120	120	120
Аудиторні заняття, год, у т.ч.:	54	12	54	12
лекційні заняття	36	6	36	6
семінарські заняття	-	-	-	-
практичні заняття	18	6	18	6
лабораторні заняття	-	-	-	-
Самостійна робота, год, у т.ч.	66	108	66	108
виконання курсової роботи	-	-	-	-
виконання контрольних (розрахунково-графічних) робіт	-	-	-	-
опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	16	48	16	48
опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	20	20	20	20
підготовка до практичних занять та контрольних заходів	20	30	20	30
підготовка звітів з лабораторних робіт				
підготовка до екзамену	10	10	10	10
Форма семестрового контролю	екзамен		екзамен	

2 МЕТА ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Управління ризиками - це процес прийняття та виконання управлінських рішень, спрямованих на зниження ймовірності виникнення несприятливого результату і мінімізацію можливих втрат, викликаних його реалізацією

У результаті вивчення дисципліни студент повинен демонструвати такі **результати навчання** через знання, уміння та навички. **Знати:**

- сутність ризиків, їх види та процес ризик-менеджменту;
- концептуальні засади, цілі і завдання використання методів і технологій управління ризиками;
- фактори, причини та джерела виникнення ризиків;
- принципи ризик –менеджменту;
- методи оцінки ризику, визначати наслідки та ймовірності їх настання у майбутньому, встановлення факторів, що визначають ризик та елементи процесу ризик-менеджменту;
- методи оцінки та оптимізації ризиків

Вміти:

- ідентифікувати ризики підприємства, визначати їх причини та джерела виникнення;
- оцінювати ризики діяльності підприємства, використовуючи різні методи;
- ефективно управляти ризиками, вибирати методи для оптимізації ризиків;
- формувати програму управління ризиками підприємств, складати стратегічну карту ризиків.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів загальних та спеціальних компетентностей, передбачених відповідним стандартом вищої освіти України, а саме :

загальних:

- 3) здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу;
- 4) здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- 9) здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- 10) здатність до проведення досліджень на відповідному рівні;
- 11) здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- 12) здатність генерувати нові ідеї (креативність).

спеціальних:

- 2) здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища;
- 4) вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними;
- 7) здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту;
- 9) здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань;
- 12) здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

передбачених навчальним закладом:

- 5) розуміти процесний підхід в управлінні, вміти його застосовувати в підприємницьких структурах на основі використання технологій та методів оптимізації управління бізнес-процесами.

Результати навчання дисципліни деталізують такі програмні результати навчання, передбачені відповідним стандартом вищої освіти України:

3) демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства;

4) демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень;

7) виявляти навички організаційного проектування;

8) застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації;

10) показувати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації;

11) демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації;

16) демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним;

17) виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

Програмні результати, передбачені навчальним закладом:

5) демонструвати здатність застосовувати процесний підхід в управлінні різного типу бізнес-структур.

3 ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

3.1 Тематичний план лекційних занять

Тематичний план лекційних занять дисципліни “Управління ризиками” характеризує таблиця 2.

Таблиця 2 – Тематичний план лекційних занять

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література порядковий номер
		ДФН	ЗФН	
М 1	Теоретичні засади управління ризиками на підприємствах	24	6	
ЗМ1	Сутність ризику як економічної категорії. Функції ризику.	4	2	1,3
Т 1.1	Сутність ризику та причини його виникнення. Функції ризику. Особливості прояву ризику в сучасних умовах			
ЗМ 2	Класифікація ризиків підприємства	4		1,2
Т 2.1	Традиційний підхід щодо класифікації ризиків господарської д-ті підприємства. Класифікація ризиків в залежності від етапів життєвого циклу підприємства. Загальні ризики підприємства та їх характеристика.			
ЗМ3	Управління ризиками на підприємстві	4	2	1,2
Т3.1	Поняття ризик-менеджменту, його мета та завдання. Принципи ризик-менеджменту. Підходи до процесу управління ризиками. Характеристика етапів процесу ризик-менеджменту.			
ЗМ 4	Оцінювання ризику діяльності підприємств	4	2	2,3
Т 4.1	Загальні методи оцінки ризику. Спеціальні методи оцінки ризику.			
ЗМ5	Методи управління ризиками. Страхування.	4		1,2
Т 5.1	Зовнішні та внутрішні методи управління ризиками. Страхування, як зовнішній метод ризик менеджменту, види страхування.			
ЗМ6	Програма управління ризиками на підприємстві	4		1,3
Т 6.1	Етапи програми управління ризиками. Побудова сигнальної карти ризиків.			
М2	Особливості функціонального ризик-менеджменту на підприємствах	12		
ЗМ7	Управління інвестиційними ризиками	4		2,3
Т 7.1	Принципи оцінки ефективності інвестиційних проєктів. Види ризиків при оцінці проєктів. Методи аналізу ризиків проєктів.			
ЗМ8	Управління фінансовими ризиками	4		1,3
Т 8.1	Поняття фінансового ризику. Принципи управління			

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література порядковий номер
		ДФН	ЗФН	
	фінансовими ризиками. Схема управління фінансовим ризиками. Методи впливу на фінансові ризики.			
ЗМ9	Ризик-менеджмент у сфері маркетингу	2		1,2
Т 9.1	Ризики в маркетингу. Управління ризиками під час проведення маркетингових досліджень. Аналіз ризиків споживача.			
ЗМ10	Операційний ризик-менеджмент	2		1,3
Т 10.1	Особливості виявлення операційних ризиків. Оцінка операційних ризиків. Особливості аналізу операційних ризиків у фінансових інститутах			

Всього: 36 годин.

Модулів 2. Змістових модулів 10.

3.2 Теми практичних занять

Теми практичних занять дисципліни «Управління ризиками» наведено у таблиці 3.

Таблиця 3 – Теми практичних занять

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем практичних занять	Обсяг годин		Література порядковий номер
		ДФН	ЗФН	
М 1	Теоретичні засади управління ризиками на підприємствах	12	6	
ЗМ1	Сутність ризику як економічної категорії. Функції ризику.	1	1	1 2
П 1.1	Обговорення основних понять і термінів ризик-менеджменту, характеристика функцій ризику, визначення джерел і причин ризику.			
ЗМ 2	Класифікація ризиків підприємства	1	1	1 3
П 2.1	Ідентифікація ризиків та їх класифікація за обраними критеріями, характеристика різних видів ризику.			
ЗМ3	Управління ризиками на підприємстві	2	1	1 2
П3.1	Ознайомлення з процесом ризик-менеджменту, визначення його етапів та їх характеристика.			
ЗМ 4	Оцінювання ризику діяльності підприємств	4	2	2
П 4.1	Оцінювання ризиків за допомогою загальних та спеціальних методів..			
ЗМ5	Методи управління ризиками. Страхування.	2	1	1 , 3
П 5.1	Розгляд основних методів управління ризиками.			

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем практичних занять	Обсяг годин		Література
		ДФН	ЗФН	порядковий номер
ЗМ6	Програма управління ризиками на підприємстві	2		2 3
П 6.1	Формування програми управління ризиками для окремих підприємств			
М2	Особливості функціонального ризик-менеджменту на підприємствах	6		
ЗМ7	Управління інвестиційними ризиками	2		2 3
П 7.1	Ідентифікація інвестиційних ризиків та їх оцінювання.			
ЗМ8	Управління фінансовими ризиками	2		2
П 8.1	Ідентифікація фінансових ризиків та вибір методів їх оптимізації			
ЗМ9	Ризик-менеджмент у сфері маркетингу	1		1, 3
П 9.1	Ідентифікація, оцінювання та оптимізація маркетингових ризиків			
ЗМ10	Операційний ризик-менеджмент	1		3
П 10.1	Ідентифікація, оцінювання та оптимізація операційних ризиків			

3.3 Завдання для самостійної роботи студента

Перелік матеріалу, який вноситься на самостійне вивчення, наведено у таблиці 4.

Таблиця 4 – Матеріал, що вноситься на самостійне вивчення

Шифри	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), питання, що вноситься на самостійне вивчення	Обсяг годин	Література
			порядковий номер
М 1	Теоретичні засади управління ризиками на підприємствах	44	
ЗМ1	Сутність ризику як економічної категорії. Функції ризику.	7	1 3
Т 1.1	Історія розвитку ризик-менеджменту. Особливості сучасного ризику.		
ЗМ 2	Класифікація ризиків підприємства	7	1 2
Т 2.1	Характеристика видів ризику. Правовий аспект ризику		
ЗМ3	Управління ризиками на підприємстві	7	1 3
Т3.1	Взаємозв'язок принципів ризик-менеджменту з принципами менеджменту		

Шифри	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), питання, що виноситься на самостійне вивчення	Обсяг годин	Література
			порядковий номер
ЗМ 4	Оцінювання ризику діяльності підприємств	8	2
Т 4.1	Кількісні оцінки економічного ризику в умовах невизначеності. Матричні ігри.		
ЗМ5	Методи управління ризиками. Страхування.	7	1 2
Т 5.1	Роль страхування в управлінні ризиками. Страхувальний бізнес в ринковій економіці.		
ЗМ6	Програма управління ризиками на підприємстві	8	1 2
Т 6.1	Переваги та недоліки різних методів управління ризиками заходи їх реалізації		
М2	Особливості функціонального ризик-менеджменту на підприємствах	22	
ЗМ7	Управління інвестиційними ризиками	6	1 2
Т 7.1	Управління інвестиційними проектами в умовах ризику		
ЗМ8	Управління фінансовими ризиками	6	1 2
Т 8.1	Шляхи і джерела фінансування ризиків		
ЗМ9	Ризик-менеджмент у сфері маркетингу	5	1 2
Т 9.1	Стратегії і тактика ризик менеджменту у сфері маркетингу.		
ЗМ10	Операційний ризик-менеджмент	5	1 2
Т 10.1	Проблеми управління операційними ризиками та шляхи їх вирішення		

4 НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

4.1 Основна література

- 1 Ріщук Л.І. Управління ризиками: конспект лекцій. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ. 2020. 68 с.
- 2 Старостіна А.О. Ризик-менеджмент. Київ: Кондор, 2018. 220с.
- 3 Ріщук Л.І. Управління ризиками: практикум. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ. 2020. 47 с.
- 4 Ріщук Л. І. Управління ризиками [Текст] : метод. вказ. для сам. вивчення дисципліни / Л. І. Ріщук. – Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2017. 42 с.

4.2 Додаткова література

- 1 д Балуєва О.В., Гончаров В.М., Ларіна Р.Р. Управління ризиками в логістиці. Навчальний посібник для ВНЗ. Київ: Кондор. 2019. 254с.
- 2д Кондрашихін А.Б. Теорія та практика підприємницького ризику. Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2016. 224с.
- 3д Морозюк С., Мороз В. Ризик-менеджмент Київ: Кондор, 2019. 140 с.

4.3 Інтернет-джерела

- 1 Інтернет-портал для управлінців: офіційний веб-портал URL: <http://management.com.ua> (дата звернення: 04.05.2020).
- 2 Інтернет портал інституту ризик-менеджменту: офіційний веб-портал URL: <http://theirm.org/the-risk-profession/risk-management.aspx> (дата звернення: 14.04.2020).
- 3 Онлайн-Бібліотека : офіційний веб-портал URL: <https://twirpx.com/files/science/business/risk/?ft=package> /дата звернення: 04.05.2020).
- 4 Національна бібліотеки України ім.В.І.Вернадського: // офіційний веб-портал. URL: <http://nbuv.gov.ua> (дата звернення: 04.05.2020).

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Оцінювання знань студентів проводиться за результатами комплексних контролів за двома модулями. Модульний контроль за кожним змістовим модулем передбачає контроль теоретичних знань і практичних навиків. Схему нарахування балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни наведено в таблиці 5.

Таблиця 5 – Схема нарахування балів у процесі оцінювання знань студентів з дисципліни “Управління ризиками”

Види робіт, що контролюються	Максимальна кількість балів
Контроль засвоєння теоретичних знань модулів	40
Контроль засвоєння практичних навиків модулів	40
Контроль засвоєння самостійної роботи модулів	20
Усього	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Національна	Університетська (в балах)	ECTS	Визначення ECTS	Рекомендована система оцінювання згідно із наказом МОІНУ №48 від 23.01.2004р.
Відмінно	90-100	A	Відмінно - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100 (відмінно)
Добре	82-89	B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	75-89 (добре)
	75-81	C	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	
Задовільно	67-74	D	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	60-74 (задовільно)
	60-66	E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	
Незадовільно	35-59	FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як отримати залік або скласти екзамен	35-59 (незадовільно із можливістю повторного складання екзамену)
	0-34	F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота	0-34 (незадовільно із обов'язковим повторним вивченням модуля)